

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. УНІВЕРСАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	
1.1. Місце універсальних та регіональних фінансових організацій в системі міжнародних організацій.....	6
1.2. Види універсальних та регіональних фінансових організацій.....	16
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ УНІВЕРСАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	
2.1. Суб'єктивні права універсальних та регіональних фінансових організацій.....	23
2.2. Юридичні обов'язки універсальних та регіональних фінансових організацій.....	25
2.3. Законні інтереси універсальних та регіональних фінансових організацій.....	27
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ УНІВЕРСАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ	
3.1. Напрями вдосконалення міжнародно-правового статусу універсальних фінансових організацій.....	30
3.2. Напрями вдосконалення міжнародно-правового статусу регіональних фінансових організацій.....	34
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	37
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	41

ВСТУП

Актуальність. На сьогодні міжнародні організації виступають регуляторами відносин між державами у політичній (Організація з безпеки і співробітництва в Європі та інші), економічній (Європейський Союз та інші), фінансовій (Міжнародний валютний фонд та інші), торговельній (Світова організація торгівлі та інші) та в інших сферах. Щороку держави об'єднуються в міжнародні організації, не є виключенням і універсальні та регіональні фінансові організації. Причиною такого об'єднання є те, що універсальні та регіональні фінансові організації регулюють економічні відносини між державами-членами, надають допомогу країнам у разі фінансової кризи. Необхідність діяльності цих організацій зумовлюється забезпеченням держав-членів позитивними результатами фінансової глобалізації та усунення причин можливих ризиків.

Дана тема є актуальною для нашої країни. На сьогодні Україна активно співпрацює з Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та Європейським банком реконструкції та розвитку. Прагнення збільшення взаємозалежності міжнародного ринку та економіки країн-учасниць зумовлюють необхідність співпраці цих держав з універсальними та регіональними фінансовими організаціями. Основною ціллю утворення цих організацій є забезпечення розвитку зовнішньої торгівлі та міжнародної та регіональної валютно-фінансової співпраці, забезпечення стійкості платіжних балансів держав, що входять до них, врегулювання курсів валют цих держав, надання кредитів та забезпечення приватних позик за межами своєї країни.

Завдяки діяльності даних організацій багато держав поліпшує своє економічне та фінансове становище. На сьогодні виникає проблема перегляду механізму діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій. Тобто виникає потреба в належному міжнародно-правовому регулюванні діяльності цих організацій, а також з'являється необхідність визначення напрямів вдосконалення міжнародно-правового статусу цих організацій.

Існує безліч переваг у створенні універсальних та регіональних фінансових організацій. А саме, покращення економічної ситуації держав-членів, поліпшення валютно-кредитних відносин. Задля досягнення поставлених цілей, дані організації мають постійно вдосконалювати механізми своєї діяльності. Тобто, потрібно значно вдосконалити міжнародно-правове регулювання універсальних та регіональних фінансових організацій. На мою думку, доцільно було б удосконалити установчі документи, статuti, у питаннях, що стосуються безпосередньо діяльності цих організацій, адже існує проблема в їх міжнародно-правовому регулюванні.

Питанням міжнародно-правового статусу універсальних та регіональних фінансових організацій займалися такі науковці: Л. Л. Лазебник, О. О. Моїсеєв, Т. Н. Нешатаєва, Є. В. Палій, В. І. Хорошковський, Т. М. Циганкова, О. І. Дунас, О. О. Шибаєва, А. І. Мокій, М. В. Бобін.

Мета та завдання дослідження. Виявлення структурних елементів правового статусу універсальних та регіональних фінансових організацій, розроблення пропозицій з вдосконалення міжнародно-правового регулювання створення та діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій.

Завданням дослідження є :

- Визначення місця універсальних та регіональних фінансових організацій в системі міжнародних організацій.
- Поділ універсальних та регіональних фінансових організацій на види.
- Визначення суб'єктивних прав універсальних та регіональних фінансових організацій, а також їх юридичних обов'язків.
- Виявлення напрямів вдосконалення міжнародно-правового статусу універсальних та регіональних фінансових організацій.

Об'єкт дослідження. Суспільні відносини, що виникають при створенні та діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій.

Предмет дослідження. Міжнародно-правове регулювання діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій.

Методи дослідження. Методологічну базу даного дослідження складають: системний метод, методи аналізу та синтезу. У випускній кваліфікаційній роботі застосовується метод аналізу, за допомогою якого визначаються суб'єктивні права та юридичні обов'язки універсальних та регіональних фінансових організацій, метод синтезу за допомогою якого, досліджується місце універсальних та регіональних фінансових організацій в системі міжнародних організацій, системний метод визначає класифікацію універсальних та регіональних фінансових організацій.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та пропозицій та зі списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. УНІВЕРСАЛЬНІ ТА РЕГІОНАЛЬНІ ФІНАНСОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЯК ОБ'ЄКТ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Місце універсальних та регіональних фінансових організацій в системі міжнародних організацій

Останні роки в житті багатьох держав центральне місце займають фінансові та економічні проблеми. Для їх вирішення необхідні були наднаціональні органи, головним завданням яких було б регулювання економічних, фінансових та валютно-кредитних відносин, а також надання фінансової допомоги країнам, які цього потребують. На сьогодні такими спеціальними органами є універсальні та регіональні фінансові організації. Без існування таких фінансових організацій неможливо було б знайти певний баланс в регулюванні відносин в сфері економіки між державами-членами.

Середа В.І. зазначає, що міжнародні організації сьогодні відіграють все більшу роль у сприянні економічному розвитку країн. Міжнародний валютний фонд, який виконує регулюючу та стабілізуючу функцію в світовій економічній системі, наприкінці ХХ ст. допомагав постсоціалістичним країнам подолати наслідки трансформаційної кризи та підтримати економічну рівновагу в процесі їхнього переходу до системи ринкових відносин та інтеграції у світове господарство. Відмінною особливістю співробітництва Міжнародного валютного фонду з трансформаційними країнами була еволюція функцій Фонду від джерела отримання кредитів до гаранта зовнішньої платоспроможності країни [25, с.158]. Тобто, з кожним роком збільшується кількість функцій та завдань цієї організації, що потребує правильного міжнародно-правового регулювання діяльності цієї фінансової організації. Без існування даних організацій важко було б уявити нормальне функціонування міжнародної економіки. Кожна держава-учасниця намагалась би «перетягнути ковдру» на себе.

Колосова В.П. зазначає, що Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський банк реконструкції та розвитку займають особливе місце в міжнародних економічних відносинах та істотно впливають на державні програми розвитку в багатьох країнах. Але самі міжнародні організації, зокрема Світовий банк, вважають, що зовнішня фінансова допомога є ефективною тільки в тому разі, коли країна реципієнт здійснює розумну економічну політику. Це означає, що: 1) допомога має бути достатньо великою, щоб дозволити країні-реципієнту фінансувати свій інвестиційний план, а також виконати програму масштабних перетворень, адже перерви у фінансуванні реформ можуть звести їх нанівець; 2) допомога не повинна розпорошуватись на дрібні проекти, ефективне програмування, координація та моніторинг яких потребують чималих зусиль. При цьому успіх зовнішньої допомоги залежить від спроможності уряду країни-реципієнта реалізувати інвестиційний план, який повинен включати такі складові: – децентралізоване здійснення державних інвестицій; – належна якість підготовки персоналу; – актуальні інформаційні технології для контролю; – визначення адекватних кількісних показників, яких уряд планує досягнути після завершення інвестиційної програми; – якісний аудит витрачання отриманих коштів; – чіткий механізм контролю та оцінки інвестиційної програми [14, с. 66].

Для початку слід визначити поняття «універсальні фінансові організації» та «регіональні фінансові організації». Універсальні фінансові організації – це організації, що об'єднують країни для реалізації спільної мети щодо регулювання міжнародних економічних та валютно-кредитних відносин. Регіональні фінансові організації – це організації основною ціллю яких є сприяння економічному розвитку держав шляхом надання кредитів. На сьогодні існує значна кількість універсальних та регіональних фінансових організацій. До основних організацій належать:

- Міжнародний валютний фонд;
- Європейський банк реконструкції та розвитку;
- Міжамериканський банк розвитку;
- Європейський інвестиційний банк.

Кожна з них робить великий внесок в економічну сферу держав-учасниць.

Козак Ю.Г. зазначає, що з розвитком міжнародної економіки, диверсифікації міжнародних економічних відносин ускладнювались і валютно-кредитні відносини. Збільшувалась кількість клієнтів банків, а також обсяги валютних угод. Але цей процес гальмувався непорядкованістю міжнародних валютно-кредитних відносин. Виникла нагальна потреба в заходах міжнародного характеру, що перетворили б досить таки стихійні валютно-кредитні відносини в упорядковану систему. Необхідні були наднаціональні органи [13, с. 112].

У сучасному світі наднаціональні органи грають важливу роль в різних сферах регулювання відносин між країнами. Думка автора підтверджує потребу наднаціонального регулювання валютно-кредитних відносин, яке вилилось в створення вищезазначених організацій. Міжнародні фінансові організації систематизують та впорядковують відносини між державами.

Універсальні та регіональні фінансові організації є певною платформою для вирішення фінансових проблем держав-членів, врегулювання економічних питань держав - членів на міжнародному рівні. Це і доводить, що дані організації займають важливе місце в системі міжнародних організацій. Наприклад, за понад 25 років співпраці Україна та Міжнародний валютний фонд уклали десять кредитних угод. Дві з них передбачали застосування механізму розширеного фінансування, а решта вісім - механізм stand-by – «напоготові».

Шаров О. зазначає, що у відносинах з Міжнародним валютним фондом Україна повинна пропонувати для узгодження експертами цієї організації заходи, які б передбачали вирішення комплексу економічних проблем, у тому числі: а) фінансова і макроекономічна стабілізація; б) забезпечення перспектив економічного зростання; в) гарантування економічної безпеки України [29, с. 330].

Міжнародний валютний фонд рекомендує уряду Німеччини, який має стимулювати економічне зростання в країні, підвищити податки на майно та прискорити підвищення зарплат, а також лібералізувати ринок праці та сферу послуг. У 2015 році Рада виконавчих директорів Світового банку затвердила

рішення про надання позики Міжнародного банку реконструкції та розвитку у розмірі 500 мільйонів доларів США на фінансування Другої програмної позики на політику розвитку фінансового сектору в Україні.

Стрельцова О.В. у своїй статті зазначає, що деякі вчені стверджують, що наднаціональність є механізмом міжнародно-правового співробітництва *ad hoc* (лат. «для конкретної мети»), який може розглядатися лише як виняток із загального стану національно-правового регулювання. Кожне звернення до більш потужного наднаціонального засобу правового регулювання є тимчасовим, застосовується для подолання конкретної кризи, стає прецедентом та основою для наступного етапу еволюції національності в практиці регулювання міждержавних відносин [26, с. 174].

Думка автора підтверджується сучасною функціональністю універсальних та регіональних фінансових організацій. Як зазначалось раніше коло функцій даних організацій щороку розширюється.

Наднаціональні органи, на відміну від державних мають певну незалежність, що зумовлює неупереджене та незалежне від певної країни-члена рішення або певну дію. В своїй діяльності універсальна або регіональна організація бере до уваги міжнародні угоди, національне законодавство держав-членів, а також установчі документи. Вивчаючи питання наднаціональності, вчені звертають увагу на те, що вона переплітається з проблемою національного суверенітету.

Василенко В. зазначає, що якщо відмова держав-членів наднаціональної міжнародної організації від частини суверенних прерогатив на користь органів такої організації є наслідком дійсно вільного волевиявлення договірних сторін, якщо кожна з них відмовляється від власних прерогатив, як і інші, до того ж реально забезпечуються їх національні потреби, інтереси та цілі, то навряд чи можуть виникнути обґрунтовані сумніви в правомірності явища наднаціональності з точки зору міжнародного права [10, с. 172].

Міжнародні організації, в тому числі фінансові, не мають на меті обмежувати суверенітет держави та встановлювати власні «правила», але задля

досягнення поставленої мети та шляхом домовленості сторони можуть відмовлятися від власних прерогатив. Держави звертаються до міжнародних організацій тоді, коли врегулювання певного питання є неможливим на національному рівні. Тобто, держави самі зацікавлені в тому, щоб міжнародні організації допомогли врегулювати економічні або валютно-кредитні відносини. Дані організації слугують лише для того, аби допомогти врегулювати певні питання для покращення становища в державах-членах.

Хоча дуже часто діяльність міжнародних організацій викликає супротив в середині країни-члена через низьку ступінь інформованості суспільства та недостатню фінансову освіченість. Тому державам необхідно покращити порядок доведення до відома інформації про діяльність міжнародних фінансових організацій населенню.

Іншою пропозицією виступає покращення інформування про свою діяльність суспільства самими організаціями, а саме:

- Доступність інформації. Даний пункт означає, що необхідно створити єдину базу доступу, щоб кожна особа без труднощів могла побачити ту чи іншу новину, зміни до міжнародно-правових актів, а також (найголовніше) щоб дана інформація була викладена доступною мовою, щоб інформація легко сприймалась.

В деяких нормативно-правових актах викладена дуже загальна інформація, або посилання на інший нормативно-правовий акт, що робить дуже незручним використання цих документів.

- Деталізація функцій. Даний пункт означає детальний опис цілей, функцій, повноважень міжнародних фінансових організацій.

- Медіа. Цей пункт означає повне викладення інформації про нові програми, зміни та діяльність організацій в засобах масової інформації. Все повинно бути прозоро.

Венциковський Д.Ю. зазначає, що міжнародні фінансові організації відіграють дедалі важливішу роль у стабілізації міжнародного фінансового середовища, яке дотепер відчуває масштабні негативні наслідки фінансово-

економічної кризи 2008–2009 рр. Сучасне розуміння їхньої ролі в розбудові національних економік охоплює значно ширше коло питань, ніж у традиційному сприйнятті міжнародних фінансових організацій як джерел порівняно недорогих фінансових ресурсів. Зокрема, йдеться про посилення стабілізаційної функції для суверенних фінансів і міжнародної банківської системи, а також набуття цими міжнародними фінансовими організаціями статусу стратегічного інвестора для локальних економік [11, с. 14].

При цьому не слід забувати про ризик реалізації інтересів великих міжнаціональних корпорацій через інструмент такого фінансування. Особливо це стосується слабких економік з явно вираженим сировинним направленням.

Проте в умовах фінансової кризи універсальні та регіональні фінансові організації грають особливу роль. З кожним роком все більше країн залучаються до різних універсальних та регіональних фінансових організацій. Їх діяльність більше зосереджується в державах, що розвиваються. Напрями збільшення взаємозалежності міжнародного ринку та національної економіки держав світу зумовлюють необхідність тісного співробітництва держав з різними міжнародними та регіональними фінансовими організаціями, які сприяють інтеграції держави в міжнародну фінансову та економічну системи. Правильне міжнародно-правове регулювання діяльності цих організацій дає змогу краще регулювати економічні та валютно-кредитні відносини між державами-членами та змогу уникнути можливих політичних наслідків.

Універсальні та регіональні фінансові організації займають важливе місце в системі міжнародних організацій та впливають на світову економіку та на міжнародні господарські зв'язки. Вони є регуляторами міжнародних економічних відносин між державами, здійснюють значний вплив на їх розвиток та визначають їх спрямованість. Вайцеховська О.Р. зазначає, що основними цілями міжнародних фінансових організацій є, наприклад, сприяння розвитку міжнародної співпраці в фінансовій сфері, сприяння стабільності валют, підтримка рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав тощо [9, с. 99]. Отже, завдяки міжнародним організаціям існує певний баланс зовнішніх платіжних

балансів. Наприклад, однією з основних цілей Міжнародного валютного фонду є забезпечення стабільності валют. Існує певний виклик стосовно міжнародно-правового регулювання електронних валют. Наприклад, біткоїн. На сьогодні немає правого регулювання використання даної електронної валюти. Існують окремі спроби правового регулювання на національному рівні.

Щодо України, то на даний момент не існує жодного закону чи підзаконного нормативно-правового акту, який би регулював операції із застосуванням криптовалюти. В судовому реєстрі частіше з'являються справи, де фігурує біткоїн.

Відповідно до авторитетного видання у сфері криптовалют, біткоїн – це платіжна система, заснована на P2P – технологіях. Принцип її роботи побудований на відкритому протоколі передачі даних [26].

У статті 1 Закону України «Про Національний банк України» міститься термін «грошовий сурогат» - це будь-які документи у вигляді грошових знаків, що відрізняються від грошової одиниці України, випущені в обіг не Національним банком України і виготовлені з метою здійснення платежів в господарському обороті, крім валютних цінностей [7]. 08.12.2014 року Національний банк України надав лист щодо правомірності використання в Україні «криптовалюти». Національний банк України запропонував відносити біткоїн до грошового сурогату. У 2018 році даний лист втратив чинність, так як думка викладена у листі є не зовсім правильною. Криптовалюта не існує у вигляді грошових знаків, отже не може бути грошовим сурогатом.

Позитивні спроби у регулюванні даної проблеми існують. У Верховній раді зареєстровано два законопроекти:

1. Законопроект «Про обіг криптовалюти в Україні». Стаття 2 даного законопроекту визначає, що загальні засади обігу криптовалюти регулюються Конституцією України, Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Податковим кодексом України, Законом України «Про інформацію», цим Законом, нормативно-правовими актами Національного банку України та іншими законами України [8]. У пояснювальній записці до законопроекту

вказано, що питання регулювання криптовалюти, є не лише доцільним, а й необхідним, адже, як показує світова практика, криптовалюта набирає все більшу популярність в усьому світі, її розвиток заборонити технічно неможливо і економічно недоцільно.

2. Законопроект «Про стимулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні». Цей проект Закону вказує на загальні засади функціонування та правового регулювання ринку криптовалют та їх похідних в Україні.

Розглянемо інші країни:

1. Сінгапур – законодавство Сінгапуру не регулюють криптовалюту.
2. Японія – Закон «Про валютне регулювання». Діяльність криптовалютних бірж та майнінгу регулюється Комісією по цифровим активам.
3. США – законодавчо не регулюється.
4. Сполучене Королівство Англії та Північної Ірландії – законодавчо не регулюється.
5. Франція – не регулюється Центральним банком Франції та законодавством країни. Центральний банк Франції випустив звіт -попередження про небезпеку «віртуальних грошей».
6. Європейський Союз – не регулюється Європейським Центральним банком та законодавством ЄС [31].

Слідкуючи за останніми новинами можемо знайти думку Глави Міжнародного валютного фонду. Вона заявила, що фінансові технології, такі як цифрова валюта, «стрясують» банківську систему і повинні контролюватися задля підтримки стабільності, а також те, що всі криптовалюти обов'язково підпадуть під міжнародне регулювання. Міжнародний валютний фонд прагне запобігти їх використанню для відмивання грошей та фінансування тероризму. Однією з основних цілей Міжнародного валютного фонду є сприяння стабільності валюти, а отже використання досить сумнівної валюти може нести негативні наслідки.

Важко не погодитись з цією думкою особливо враховуючи «специфічність створення» та природу таких квазівалют. Правила обертання яких практично на даний момент не врегульовано національним законодавством.

Міжнародний валютний фонд зобов'язаний врегулювати дане питання. А саме або встановити певний порядок їх використання або заборонити їх використання на міжнародному рівні.

Неможливо оминати значимість фінансових ресурсів універсальних та регіональних фінансових організацій не тільки для України, а і для багатьох держав світу. Ці ресурси надаються за певних умов: проведення в країні реформ у політичній та економічній сферах, досягнення відповідних показників стабільності розвитку, дефіциту бюджету, монетарних показників тощо. Основними цілями надання кредитів є підтримка платіжного балансу країни, поповнення золотовалютних резервів, фінансування дефіциту бюджету, що відповідно робить можливим проведення грошових реформ, підтримання стабільності валюти.

Колосова В. П. зазначає, що аналіз результатів діяльності міжнародних фінансових організацій показує, що їхні кредити були та залишаються одним із найкращих та дешевих джерел фінансування проектів соціально-економічного розвитку. У відносинах із міжнародними фінансовими організаціями Україна насамперед зацікавлена у співробітництві в напрямі забезпечення національних інтересів держави як рівноправного учасника міжнародного поділу праці, суб'єкта глобальних економічних і фінансових ринків; залучення та впровадження нових виробничих технологій, інвестицій та інформації; отримання безпосередньої фінансової допомоги [15].

Думка автора є доказом важливості міжнародних фінансових організацій, адже вони покращують не тільки фінансове становище країн-членів, а і ситуацію в державах загалом.

Станом на 05.09.2019 р. Україна готується до приїзду місії ключового кредитора Міжнародного валютного фонду, яка очікується у вересні для обговорення нової програми співпраці з нашою державою.

Шатковська Г.О. зазначає, що на сучасному етапі одним з основних завдань міжнародних організацій є запобігання негативним наслідкам глобалізації. Особлива роль у підготовці суспільства до процесів глобалізації покладається на Організацію Об'єднаних Націй, яка в силу свого мандату є унікальним механізмом розробки принципів і норм, необхідних для використання потенціалу глобалізації для перетворення її в «глобалізацію з людським обличчям». Зі свого боку, Всесвітній банк, Міжнародний валютний фонд і Світова організація торгівлі також повинні створювати перепони стихійним процесам, пов'язаним з глобалізацією та її негативними наслідками. Робити це стає все важче, адже транснаціональні потоки, які вони намагаються регулювати та пом'якшувати, зростають у обсязі, що утруднює здійснення контролю над ними. Складність управління цим процесом підсилює і той факт, що глобалізація зовсім по-різному впливає на різні регіони світу [27, с. 177]. Тому можливо завданням міжнародних фінансових організацій повинно стати, навпаки, підтримка національного виробника слаборозвинутих країн адже через зміцнення саме національного виробника зростає і національна економіка окремої держави.

Звичайно діяльність універсальних та регіональних фінансових організацій не є досконалою, тобто вони повинні постійно поновлювати та доповнювати механізми своєї діяльності задля їх кращого функціонування, тому що з'являються нові ситуації, що потребують належного врегулювання, оновлюється і законодавство.

Ринейська Л.С. зазначає, що попри певні проблеми у діяльності міжнародних фінансових організацій, неоднозначність результатів їх співробітництва з деякими країнами, в цілому вони значною мірою сприяють розв'язанню багатьох проблем національних економік: надають фінансову допомогу країнам, що розвиваються; фінансують економічні реформи держав з перехідною економікою; сприяють структурній перебудові економіки з метою розвитку інноваційних галузей виробництва. Здійснюючи таку діяльність, міжнародні фінансові організації беруть участь у процесі формування

міжнародних стратегій економічного розвитку, спрямованих на підвищення його рівня [24, с. 3].

Дані організації займають значне місце не тільки в системі міжнародних організацій, а і в житті кожної держави. Без них неможливо було б врегулювати економічні питання саме на міжнародному рівні. Кожна держава представляє свої інтереси, не є виключенням неможливість домовитись між собою з тих чи інших питань в економічній сфері, що може призвести до погіршення відносин між країнами.

1.2. Види універсальних та регіональних фінансових організацій

На сьогодні існує безліч підходів до класифікації універсальних та регіональних організацій. Багато вчених працювало над цим питанням і кожен пропонує свою класифікацію.

Патика Н.І. поділяє універсальні фінансові організації за колом компетенції, за умовами членства, за характером повноважень, за колом учасників. Науковець зазначає, що за колом компетенції (функціональною спрямованістю) всі міжнародні організації поділяються на організації загальної та спеціальної компетенції. За цим критерієм універсальні фінансові організації належать до організацій зі спеціальною компетенцією. Але певні риси міжнародних фінансових організацій притаманні також і організаціям загальної компетенції, а також організаціям іншої (нефінансової) спрямованості. Найбільш широку компетенцію серед усіх міжнародних фінансових організацій має Міжнародний валютний фонд [22].

Не погоджуючись з даною думкою, слід відмітити що міжнародні фінансові організації не належать до міжнародних організацій спеціальної компетенції. Діяльність цих організацій охоплює широке коло питань, не тільки фінансових.

Міжнародний валютний фонд є однією з найголовніших міжнародних фінансових організацій.

Марків Г.В. зазначає, що Світовий банк і Міжнародний валютний фонд сформували основу сучасної інституціональної валютнокредитної системи. Всі інші інститути, у тому числі регіональні, так чи інакше залежать від них, знаходяться під впливом їх економічної політики. Значною мірою це пояснюється тим, що країни, які входять до регіональних інститутів (наприклад, до Європейського інвестиційного банку), є водночас членами Міжнародного валютного фонду і Світового банку. Це підкреслює значний потенціал цих міжнародних фінансових організацій та їх принципово важливу роль у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку [17, с. 11].

За умовами членства поділяються на міжнародні фінансові організації з відкритим та закритим членством. До організацій з відкритим членством може долучитись кожна бажаюча держава умовами підтримання принципів та дотримання положень статуту організації. До організацій з закритим членством може долучитись лише та держава, якій було надіслано запрошення від засновників міжнародної фінансової організації.

Таким чином гостро постає питання доступності фінансування від таких закритих організацій та цільового спрямування коштів. Міжнародні фінансові організації повинні бути тільки з відкритим членством. Щоб кожна держава мала можливість долучитись до організації.

За характером повноважень поділяються на організації координаційного типу, тобто вони розділяють свої повноваження з державою, та на організації з окремими наднаціональними функціями (в установчих актах обмежується компетенція держав-членів в певних сферах, в яких ухвалення рішень країнами можливий тільки за згоди організацій). Наприклад, Міжнародний валютний фонд.

Так як дані організації є наднаціональними органами, то вони не повинні розділяти свої повноваження з державами-членами, так як вони є зацікавленими сторонами в тій чи іншій ситуації. Міжнародні фінансові організації можуть, якщо цього вимагає ситуація, обмежити компетенцію держави-члена.

За колом учасників міжнародні фінансові організації поділяються на глобальні та регіональні. До регіональних міжнародних фінансових організацій належать Європейський банк реконструкції й розвитку, Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Азійський банк розвитку та інші. До глобальних міжнародних фінансових організацій відносяться Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, Банк міжнародних розрахунків. Міжнародний валютний фонд є основним фінансовим інститутом. Він має статус спеціалізованого інституту ООН. Діяльність Міжнародного валютного фонду охоплює три головні шляхи: кредитування, регулювання міжнародних валютних відносин, контроль над міжнародною економікою. Другою за значенням у системі міжнародних фінансових організацій є група Світового банку. До її складу входять Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація та Агентство з багатостороннього гарантування інвестицій і Міжнародний центр з урегулювання інвестиційних конфліктів. Банк міжнародних розрахунків є найпершою фінансовою інституцією, адже він був створений у 1930 році. Завдання банку полягає у сприянні співпраці між центральними банками провідних країн та проведення розрахунків між ними. Світовий банк є однією з найбільших у світі фінансових організацій, що надає допомогу з метою розвитку. Даний поділ міжнародних фінансових організацій є допустимим.

Проаналізувавши різні джерела та роботи науковців можна визначити підходи до класифікації регіональних фінансових організацій. На мою думку, слід також поділяти дані організації за географічним положенням. З метою розвитку певних країн були створені ці організації. Наприклад, існують такі регіональні фінансові організації: Африканський банк розвитку, Міжамериканський банк розвитку, Чорноморський банк торгівлі та розвитку, Азійський банк розвитку, Європейський інвестиційний банк. До регіональних фінансових інститутів також відносять регіональні інвестиційні банки, банки розвитку, регіональні інвестиційні корпорації. Регіональні банки розвитку створюються з метою сприяння переходу країн відповідного регіону до відкритої

економіки, орієнтованої на ринок, сприяння структурній перебудові в економіках країн-учасниць, розвитку в них підприємницької ініціативи. Серед інвестиційних інститутів - Міжамериканська інвестиційна корпорація та Багатосторонній інвестиційний фонд, Азіатська фінансово-інвестиційна корпорація.

Основними клієнтами Міжамериканської інвестиційної корпорації є малий та середній бізнес. Дана корпорація надає позики, гарантії, здійснює фінансування проектів, придбаває акціонерний капітал, сприяє залученню фінансових ресурсів з інших джерел. Усі позики та гарантії надаються за ринковими ставками.

Через Африканський банк розвитку до африканських країн надходить значна частина фінансової допомоги світової спільноти, в тому числі кредити від Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Метою діяльності Міжамериканського банку розвитку згідно з його статутом є боротьба зі злиднями та сприяння екологічно безпечному сталому зростанню країн Латинської Америки та Карибського басейну.

Згідно зі статтею 2 Угоди про заснування Чорноморського банку торгівлі і розвитку для досягнення своєї мети Банк виконує наступні функції та має такі повноваження:

- (а) надавати допомогу у розвитку міжрегіональної торгівлі, особливо засобами виробництва, між країнами-членами;
- (б) фінансувати виробничі проекти та підприємства в країнах-членах;
- (в) співпрацювати з міжнародними закладами та національними закладами з питань фінансування та розвитку країн-членів;
- (г) засновувати спеціальні фонди для конкретних цілей, визначених Правлінням, та розпоряджатись ними;
- (д) проводити наукові дослідження з метою сприяння економічному розвитку регіонів країн-членів в цілому, та кожної країни-члена, для прискорення розвитку та перехідних процесів;
- (е) заохочувати регіональне співробітництво з метою розвитку та співробітництва із країнами-членами з метою орієнтування їх політики в галузі

розвитку на більш ефективне використання їх ресурсів згідно із задачами зміцнення економічного потенціалу країн-членів та надавати консультативні послуги в галузі розробки раціональної економічної політики;

(ж) сприяти процесу інвестування в національні проекти та в проекти у галузі соціальної інфраструктури в країнах-членах засобом надання гарантій безпосередньої участі та використання інших фінансових механізмів як у державному, так і в приватному секторі;

(з) здійснювати інші дії та надавати інші послуги, які можуть сприяти досягненню цілей банку [4].

Метою Азійського банку розвитку є сприяння соціально-економічному розвитку країн регіону шляхом фінансової підтримки регіональних, субрегіональних та національних проектів і програм менш розвинутих держав, а також надання їм технічної допомоги. Одним з основних завдань цього банку є залучення зовнішнього капіталу для прискорення розвитку країн Тихоокеанського регіону шляхом створення у країнах – отримувачах кредитів середовища, сприятливого для закордонних інвестицій та надання під них гарантій. Велика увага приділяється стимулюванню регіональної співпраці та координації економічної політики країн Азії та Далекого Сходу.

Олійник А.А. зазначає, що регіональні банки розвитку (Азійський банк розвитку, Міжамериканський банк розвитку, Африканський банк розвитку, Європейський банк розвитку) являються міжнародними фінансовими організаціями, що кредитують офіційні органи влади, приватні проекти з метою зміцнення та сприяння розвитку країн, що розвиваються. Важливою спільною ознакою між Міжнародним валютним фондом, Світовим банком та регіональними банками розвитку є контроль прийняття рішень групою розвинутих країн (США та країн Єврозони), внаслідок чого посилюються протиріччя між змінами на світовому ринку товарів, фінансових ресурсів та позиціонуванням країн, що розвиваються, і розвинутих країн [20, с. 32].

Тому особливо важлива наднаціональність даних інституцій задля балансування інтересів групи розвинутих країн та національних економічних інтересів країн, що розвиваються.

Як зазначає інший науковець з огляду на вищезазначені проблеми, КНР у кінці 1990-х рр. запропонувала країнам АСЕАН, Японії і Республіці Корея (РК) сформуванню систему валютних своп-угод для запобігання криз неплатежів, схожих на ту, що сталася в 1997-1998 рр. Така система була сформована в 2002-2010 рр. Станом на кінець 2013 р. Китай уклав валютних своп-угод на загальну суму 2,5 трлн юанів (близько 410 млрд дол.). Фактично система своп-угод сприяла накопиченню значних валютних ресурсів усіма країнами Азії, а також мінімізації впливу Міжнародного валютного фонду у регіоні [23, с.10].

Що і являється яскравим прикладом такого балансування та протекціоністської політики держав-членів регіональних фінансових організацій.

Розглянемо Європейський інвестиційний банк. Це банк Європейського Союзу, який представляє інтереси держав-учасниць Європейського Союзу. Він співпрацює з іншими інститутами ЄС для реалізації політики ЄС. Наведені приклади є доказом того, що діяльність регіональних фінансових організацій обмежена певним регіоном. Вони вирішують питання сприяння економічному і соціальному розвитку держав – членів. Регіональні банки розвитку стають значними інвесторами в державах-учасницях. Наприклад, Європейський банк реконструкції та розвитку на даний момент є найбільшим інвестором у країнах СНД, а Азійський банк розвитку є третім за величиною кредитор в Азії після Світового банку та уряду Японії.

На сьогодні існують субрегіональні банки. Наприклад, Арабський фонд економічного та соціального розвитку, Банк розвитку країн Великих озер, Ісламський банк розвитку, Карибський банк розвитку, Корпорація розвитку країн Андської групи, Східноафриканський банк розвитку, Центральноамериканський банк економічної інтеграції, Фонд розвитку басейну річки Плейт.

Основними завданнями цих банків є зміцнення співробітництва між державами-членами, функціонування у межах відповідних інтеграційних

угруповань. Дані організації тісно співпрацюють з регіональними, в деяких випадках виконують роль їх позичальників. Субрегіональні на відміну від регіональних фінансових організацій є значно меншими, та мають менший обсяг кредитування. Прикладом є Північноамериканський банк розвитку, який створено з цілями розвитку кордону між США та Мексикою, фінансування торговельних угод та інвестиційних проектів.

Отже, існуюча система міжнародних фінансових організацій передбачає їх класифікацію за сферою впливу, за переліком функцій, які вони виконують, а також за географічною ознакою. При цьому географічний поділ повинен базуватися не тільки на захисті внутрішніх ринків держав-учасниць, а й на ефективності існування таких інституцій та їх впливу на міжнародну економіку. Бажано щоб політика таких регіональних фінансових організацій корелювала з підходами та цілями міжнародних фінансових організацій. Саме це дозволить зменшити різницю в економічному розвитку між різними регіонами та запобігти практиці процвітання більш розвинених країн за рахунок інших а також з другого боку закритості економік окремих регіонів.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ УНІВЕРСАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

2.1. Суб'єктивні права універсальних та регіональних фінансових організацій

Універсальні та регіональні фінансові організації є певною правовою платформою, на якій країни-учасниці приймають правила поведінки в сфері економіки, що є обов'язковими для всіх суб'єктів міжнародного фінансового права. Дані організації мають бути створені на правомірній основі. Знову ж таки постає питання про правильне міжнародно-правове регулювання діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій.

Юхименко П.І. зазначає, що різні міжнародні фінансові організації (Міжнародний валютний фонд, Міжнародна фінансова корпорація, Міжнародна асоціація розвитку) володіють різними за обсягом правами і, відповідно, мають різні обов'язки. Так, Бреттон-Вудські угоди наділили Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Міжнародний валютний фонд спроможністю нести

права та обов'язки згідно з нормами міжнародного права. Міжнародна правосуб'єктність Банку та Фонду має функціональний характер, який виявляється у договірному праві спроможності і дієздатності. Обсяг прав та обов'язків міжнародного банку реконструкції та розвитку є більшими за Міжнародну асоціацію розвитку або Міжнародну фінансову корпорацію. Але Асоціація і Корпорація мають такі права та обов'язки, якими не володіє міжнародний банк реконструкції та розвитку [28].

Кожна міжнародна фінансова організація має права та обов'язки перед державами-членами, яких вони повинні неухильно дотримуватись. Саме дотримання цих прав та обов'язків є запорукою належного функціонування цих організацій.

У розділі 2 статті 7 Статей Угоди 1945р. вказано, що Міжнародний банк реконструкції та розвитку є юридичною особою та має право:

- укладати контракти;
- придбавати та продавати рухоме і нерухоме майно;
- порушувати судові справи [5].

Створення цих організацій є необхідним задля вирішення проблем економічного характеру, регулювання відносин між державами, оскільки дані організації є наднаціональними. Сьогодні країни активно співпрацюють, тому зростає потреба створювати універсальні та регіональні фінансові організації, які б сприяли співробітництву держав. Без даних організацій неможливо було правильно врегулювати економічні та валютно-кредитні відносини, адже, як зазначалось раніше, дані організації є наднаціональними та не є залежними від тієї чи іншої країни-учасниці.

Мокій А.І. зазначає, що міжнародні валютно-фінансові організації створені з метою допомоги зниженню рівня бідності і фінансування інвестицій, які сприятимуть економічному зростанню країн, що розвиваються [18, с.100].

Дійсно багато міжнародних фінансових організацій надають фінансову допомогу країнам, що розвиваються, допомагають знизити рівень бідності в державах – членах.

Важливість завдань, що покладаються на дані організації зумовлює особливість їх правового статусу. Правильне міжнародно-правове регулювання діяльності даних організацій не тільки покращить економічні та валютно-кредитні відносини, а значно покращить рівень життя в країнах-членах.

Права та обов'язки визначаються засновниками в момент створення міжнародних та регіональних фінансових організацій і залежить від цілей та завдань, які вони повинні виконувати. Зазвичай дані права та обов'язки зазначені в установчих документах організацій.

Щодо суб'єктивних прав, то кожна міжнародна фінансова організація має певні суб'єктивні права. Наприклад, Міжнародний валютний фонд має право вимагати від країни-позичальника усунення фінансових проблем в економіці країни, приведення у відповідність до міжнародних вимог рівноваги бюджету. Тобто, це є правом даної міжнародної організації.

Згідно пункту 9.1. статті 9 Протоколу про Статут Європейської системи банків Європейський Центральний Банк є суб'єктом права й користується в кожній державі-членові найширшою право- та дієздатністю, що надає законодавство цієї держави юридичним особам; він може, зокрема, набувати рухоме та нерухоме майно та розпоряджатися ним, а також бути стороною в судовому процесі [6].

Тобто, прослідковується певна схожість в правах Європейського Центрального Банку та Міжнародного банку реконструкції та розвитку.

Згідно пункту 1 статті 106 Договору про заснування Європейської Спільноти Європейський Центральний Банк має виключне право давати дозвіл на емісію банкнот у Спільноті. Такі банкноти можуть емітувати ЄЦБ та національні центральні банки. Лише банкноти, що їх емітували ЄЦБ та національні центральні банки, мають статус законного платіжного засобу в Спільноті [1].

Як можна помітити у Європейського Центрального Банку широке коло прав.

Таким чином, універсальні та регіональні фінансові організації мають різні кола прав. Водночас їх суб'єктивні права дуже схожі.

2.2. Юридичні обов'язки універсальних та регіональних фінансових організацій

Особливістю повноважень універсальних та регіональних фінансових організацій є те, що їх права та обов'язки походять від прав і обов'язків держав-членів. Тобто, жодна організація без згоди держав-учасниць не може вдатися до дій, що стосуються інтересів своїх країн. Права й обов'язки організацій закріплюються в установчих документах. Ці документи закріплюють цілі, завдання, повноваження, сфери діяльності міжнародних та регіональних фінансових організацій. Держави також можуть заборонити організації вдатися до дій, і організація не може перевищити свої повноваження і не повинна виходити за межі своєї компетенції.

Візьмемо за приклад Міжнародний валютний фонд. Згідно статті 1 Статтей Угоди Міжнародного валютного фонду, цілями Міжнародного валютного фонду є сприяння розвитку міжнародного співробітництва в валютно-фінансовій сфері в рамках постійного представництва, що забезпечує механізм для консультацій і спільної роботи над міжнародними валютно-фінансовими проблемами; сприяння процесу розширення і збалансованого зростання міжнародної торгівлі і за рахунок цього домагатися досягнення і підтримки високого рівня зайнятості і реальних доходів, а також розвитку виробничих ресурсів усіх держав-членів, розглядаючи ці дії як першочергові завдання економічної політики, сприяння стабільності валют, підтримувати упорядкований валютний режим серед держав-членів і уникати використання девальвації валют з метою отримання переваги в конкуренції; надання допомоги в створенні багатосторонньої системи розрахунків по поточних операціях між державами-членами, а також в усуненні валютних обмежень, що перешкоджають зростанню світової торгівлі; за рахунок тимчасового надання загальних ресурсів Фонду державам-членам при дотриманні адекватних гарантій створювати в них стан упевненості, забезпечуючи тим самим можливість виправлення диспропорцій в їх платіжних

балансах без використання заходів, які можуть завдати шкоди добробуту на національному або міжнародному рівнях; скорочування тривалості порушень рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав-членів, а також зменшення масштабів цих порушень [3]. Тобто, дані цілі виступають юридичними обов'язками цієї міжнародної фінансової організації. Влада країн-учасниць разом з Міжнародним валютним фондом розробляють програми стабілізації, які фінансуються Фондом. Проаналізуємо основні завдання Європейського Центрального Банку. Згідно пункту 2 статті 105 Договору про заснування Європейської Спільноти засадничими завданнями ЄСЦБ є: визначати та виконувати грошово-кредитну політику Спільноти, провадити валютні операції, утримувати офіційні валютні резерви держав-членів та керувати ними, сприяти усталеному функціонуванню платіжних систем [1]. Отже, дані завдання є обов'язками перед державами-членами.

Візьмемо до уваги Угоду про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку. Цей документ визначає юридичні обов'язки Європейського банку реконструкції та розвитку. А саме в пункті 1 статті 2 зазначається, що дана міжнародна організація підтримує обґрунтовані та економічно життєздатні проекти, в яких бере участь більше одного члена-реципієнта, заохочує розвиток ринку капіталів, надає технічне сприяння в підготовці, фінансуванні та реалізації відповідних проектів, як окремих, так і в рамках спеціальних інвестиційних програм та інші [2].

Таким чином, кожна міжнародна фінансова організація має певне коло обов'язків, що характерні тільки для неї. Юридичні обов'язки тісно пов'язані з цілями та завданнями цих організацій.

2.3. Законні інтереси універсальних та регіональних фінансових організацій

Законні інтереси універсальних та регіональних фінансових організацій є тісно пов'язаними з їх суб'єктивними правами. На сьогодні законні інтереси

організацій та держав-членів активно захищаються. Тобто, кожному гарантовано захист не тільки своїх прав, а й інтересів.

Наприклад, у розділі 4 статті 5 Статей Угоди про Міжнародний валютний фонд зазначено, що Міжнародний валютний фонд при забезпеченні своїх інтересів може звільнитись від будь яких умов у випадку якщо держави-члени в минулому не використовували в спільних ресурсів Фонду в великих масштабах або протягом довгого періоду часу. Фонд бере до уваги готовність держави-члена надати в якості гарантії такі активи, які на думку Фонду, мають достатню вартість для захисту його інтересів [3].

Розглянемо приклади законних інтересів різних міжнародних фінансових організацій.

Законними інтересами Європейського банку реконструкції та розвитку є те, що під час інвестування в окремі підприємства Банк здійснює фінансування на умовах, які він вважає прийнятними, з огляду на потреби підприємства, ризику, що Банк приймає на себе, а також умови, зазвичай одержувані приватними інвесторами стосовно аналогічного фінансування.

Законними інтересами Міжнародного валютного фонду є: скорочення тривалості порушень рівноваги зовнішніх платіжних балансів держав-членів, а також зменшення масштабів цих порушень.

Законними інтересами Чорноморського банку торгівлі та розвитку є:

- Здійснення операцій відповідно до своїх цілей та функцій.
- При здійсненні своїх операцій Банк звертає увагу на забезпечення своїх інтересів при здійсненні фінансування.
- Всі фінансові послуги повинні надаватись згідно з правилами та положеннями, які затверджуються Банком.
- Загальна сума будь-яких інвестицій в акціонерний капітал, як правило, не може перевищувати таку частину акціонерного капіталу відповідного підприємства, яку Рада Директорів визнає належною. Банк не прагне отримати від таких інвестицій контрольний пакет акцій відповідного підприємства та не здійснює такий контроль, а також не приймає на себе прямої відповідальності за

керівництво підприємством, інвестором якого він є, за винятком випадків фактичної погрози невиконання зобов'язань по будь-яких з його інвестицій, фактичної погрози банкрутства підприємства, в яке зроблені такі інвестиції, або інших ситуацій, які, на погляд Банку, створюють загрозу його інвестиціям, коли Банк може здійснювати заходи та використовувати такі права, які він буде вважати необхідними для захисту своїх інтересів.

- Імунітети, привілеї та звільнення, що надаються згідно із цією главою, надаються в інтересах Банку. Рада Директорів може відмовитися в тому разі і на таких умовах, які вона визначає, від будь-яких імунітетів, привілеїв та звільнень, що надаються згідно з цією главою, у тих випадках, коли, на її погляд, цей захід відповідає інтересам Банку. Президент має право та повинен відмовитися від будь-якого імунітету, привілеїв або звільнення у відношенні будь-якої посадової особи, службовця або експерта Банку, за винятком Президента або Віце-президента, коли, на його погляд, імунітет, привілеї або звільнення заважають правосуддю і коли відмова від них не завдає збитків інтересам Банку. В аналогічних обставинах та таких самих умовах Рада Директорів має право та повинна відмовитися від будь-якого імунітету, привілеїв або звільнення відносно Президента і кожного Віце-президента [4].

Таким чином, міжнародні фінансові організації діють не лише в інтересах держав-членів, а і в своїх власних. Міжнародні фінансові організації прагнуть захистити свої інтереси від будь яких зловживань з боку держав-членів.

РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО СТАТУСУ УНІВЕРСАЛЬНИХ ТА РЕГІОНАЛЬНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

3.1. Напрями вдосконалення міжнародно-правового статусу універсальних фінансових організацій

Палій Є.В. зазначає, що зростає значення універсальних міжнародних організацій, основними завданнями яких є подолання глобальних проблем сучасності, до яких, зокрема, належать питання економічної стабільності держав, що обумовлює необхідність співпраці з метою досягнення сталого економічного розвитку у глобальних масштабах [21, с. 3]. Погоджуючись з автором можна стверджувати, що в умовах фінансової кризи держава-учасниця найбільше потребує фінансової стабільності, тому вона звертається за допомогою до міжнародної фінансової організації. Дану стабільність може забезпечити міжнародна фінансова організація. Необхідно розробити методи регулювання відносин задля ефективної співпраці в економічній сфері.

Аналізуючи статті журналістів, можна сказати, що політика Міжнародного валютного фонду часто піддається критиці з боку економістів та політиків.

Однією з підстав для критики є те, що занадто часто країни, які співпрацювали з Фондом, не отримували поліпшення ситуації, а з часом - вона погіршувалась. Наприклад, Міжнародному валютному фонду не вдалося впоратися з мексиканською кризою 1994 року. Дана криза показала, що не можна використовувати з однаковим успіхом одні й ті ж інструменти в різних країнах.

Таким чином, потрібно вибудовувати для кожної країни-члена свій підхід щодо врегулювання поставленого питання. Для вирішення проблеми, яка стоїть перед універсальною фінансовою організацією необхідно детально вивчити економіку країни, що звернулась за допомогою, рівень життя, політичну ситуацію, зовнішні відносини.

Дунас О.І. зазначає, що правова природа установчих актів міжнародних фінансових організацій як міжнародних договорів, визначає той факт, що до них застосовуються усі основні принципи права міжнародних договорів, та вказує на їх особливість як інституту права міжнародних організацій – права міжнародних фінансових організацій. Цей інститут визначає внутрішню компетенцію держав-членів міжнародних фінансових організацій, що зумовлено: відсутністю жорсткої регламентації процедури висловлення застережень до установчих актів міжнародних фінансових організацій; наявністю значної кількості застережень, зроблених державами-сторонами цих міжнародно-правових актів при їх підписанні або під час приєднання до них; чіткою регламентацією процедури вирішення спорів стосовно питань тлумачення того чи іншого положення установчих актів та детальною регламентацією процедури внесення поправок до їх текстів [12, с. 17]. Отже, міжнародно-правове регулювання діяльності міжнародних та регіональних фінансових організацій є складним. Потрібно враховувати інтереси держав-членів, міжнародні угоди, національне законодавство цих держав. Потрібно детально визначити напрями діяльності цих організацій, компетенцію, чітко визначити якими саме повноваженнями вони наділяються, необхідно встановити поетапний контроль за цільовим використанням коштів, індивідуальний аналіз економічної ситуації країни з урахуванням її особливостей та економіко-географічне положення. Тобто, не

завжди стандартні технології фінансування дозволяють цілком вирішити проблеми конкретної країни.

Кульбіда М.В. зазначає, що на сьогодні є очевидним, що міжнародні фінансові організації неспроможні адекватно та ефективно відповідати викликам глобального економічного середовища, особливо в умовах кризи. Із метою підвищення своєї ролі як регулятора міжнародних економічних відносин міжнародні фінансові організації, насамперед Міжнародний валютний фонд і Світовий банк, повинні значно вдосконалити існуючі механізми своєї діяльності, у тому числі методи управління та механізми прийняття рішень [16, с. 32]. Отже, необхідно внести зміни до установчих договорів універсальних та регіональних організацій, щодо їх діяльності, аби покращити регулювання економічних та валютно-кредитних відносин між державами-членами та максимально виключити політичний вплив на прийняття рішень.

Однією з цілей Світового банку є заохочення інвестування держав-членів в інші держави. Було б доцільно створити програми задля досягнення поставленої мети. Необхідно створити такі програми, щоб держави – члени були зацікавлені в інвестуванні в ту чи іншу державу (особливо в ті, що розвиваються). Основна увага приділяється наданню допомоги найбільш вразливим групам населення, але Світовий банк звертає увагу на певне коло заходів, які необхідно вжити, зокрема:

- Удосконалення системи охорони здоров'я.

Нажаль, в деяких країнах система охорони здоров'я знаходиться на низькому рівні. Це відбувається через брак коштів, неправильне правове регулювання даної сфери тощо. Для вирішення даного питання необхідно залучити «інвесторів-держав».

На сьогодні існує багато країн, у яких бракує коштів для фінансування системи охорони здоров'я. Необхідно започаткувати програми для покращення ситуації у цій сфері. Важливим моментом є правильне донесення необхідності інвестування в ту чи іншу ситуацію.

- Охорона навколишнього середовища.

На сьогодні охорона навколишнього середовища є болючою темою для всього людства. Наприклад, задля очищення океанів, водойм, морів від забруднення необхідні значні ресурси, з цього випливає і необхідність фінансування. Для того щоб держави – члени інвестували в дану проблему необхідно створити проекти, в яких би чітко описувалась проблема та що необхідно зробити задля її вирішення. Підготовлені проекти повинні бути донесені до інвесторів, так щоб вони були зацікавлені у фінансуванні проектів щодо охорони навколишнього середовища.

Дунас О.І. зазначає, що загальним недоліком установчих актів міжнародних фінансових організацій є відсутність їх регулювання, пов'язаного із типологізацією міжнародних договорів міжнародних фінансових організацій, що ускладнює практичне розмежування зобов'язань міжнародних фінансових організацій, особливо за умов спільного фінансування ними одних проектів [12, с. 7].

Моєю пропозицією щодо типологізації міжнародних договорів міжнародних фінансових організацій є створення типового договору, але з можливістю внесення змін в питаннях істотних умов.

Отже, універсальні та регіональні фінансові організації безумовно мають позитивний вплив на економічну сферу країн-учасниць, покращують валютно-кредитні відносини між країнами, допомагають цим державам у період кризи. Дані організації мають елементи наднаціональності та незалежності. Вони наділені певними правами та обов'язками, щоб покращити економічні та фінансові відносини у світі. Але, існує проблема з міжнародно-правовим регулюванням діяльності цих організацій. Необхідно коректно і правильно врегулювати дане питання, адже від цього залежить якісне надання фінансової допомоги країнам-учасникам, врегулювання певних проблем, та покращення економічної ситуації не тільки в певній державі, а й в усьому світі. На мою думку, є потреба у перегляді установчих документів, міжнародних угод, у детальному визначенні повноважень цих організацій, визначення меж компетенції. Задля подолання бідності та підвищення рівня життя в деяких

держав, необхідно збільшити участь цих країн у розробці політики та стратегій міжнародних фінансових організацій та щодо подолання цієї кризи. Адже вони найкраще знають, які способи потрібно застосувати для того, щоб усунути цю проблему.

Задля становлення миру та приборкання агресорів сучасна політична міжнародна ситуація вимагає поєднання зусиль поряд із санаційною політикою окремих держав та міжнародних політичних організацій активної участі саме універсальних фінансових організацій через використання саме економічних засобів впливу який є в інструментарії таких організацій.

3.2. Напрями вдосконалення міжнародно-правового статусу регіональних фінансових організацій

Регіональні фінансові організації відіграють важливу роль у вирішенні фінансових криз в державах-членах, сприяють економічному розвитку держав. Вони забезпечують економічний розвиток країн-учасниць шляхом надання кредитів. Регіональні фінансові організації є не менш важливими в системі міжнародних фінансових організацій.

Оскільки міжнародні регіональні фінансові організації створені задля вирішення питань підтримки миру й безпеки на регіональному рівні й вирішення регіональних суперечок мирними засобами, необхідно удосконалити нормативно-правову базу щодо врегулювання питань щодо підтримки миру.

Необхідно виділяти кошти для держав, на території яких йде війна, а саме надавати гуманітарну допомогу, допомагати в евакуації населення.

Проаналізувавши Протокол про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського Центрального банку, можна дійти висновку, що завдання Європейської системи центральних банків викладені досить загально. Відсутні уточнення та деталізація завдань. Наприклад, одним із завдань

Європейської системи центральних банків є визначення та впровадження грошово-кредитної політики Європейської Спільноти. Постає ряд питань:

- Як саме вони будуть впроваджувати грошово-кредитну політику?
- Як саме вони будуть її визначати?

Нажаль, в даному нормативно-правовому акті наведена лише згальна інформація з приводу завдань, які мають виконуватись.

При визначенні завдань Протокол посилається на Договір про заснування Європейської Спільноти, а Договір відповідно посилається на Протокол. Доцільно було б покращити один з них, а саме деталізувати, пояснити самі процеси впровадження грошово-кредитної політики, як саме буде відбуватись керування офіційними валютними резервами країн-учасниць, як саме буде відбуватись сприяння справному функціонуванню платіжних систем. Більш зручно, коли вся інформація з приводу тієї чи іншої міжнародної фінансової організації знаходиться в одному нормативно-правовому акті.

Як зазначалось раніше, необхідно щоб регіональні фінансові організації застосовували санкції для країн-агресорів або встановлювали певні обмеження щодо вступу в організацію тощо. Тобто, можна підписати нормативно-правові акти, які б регулювали питання санкцій для країн-агресорів, а також встановлення обмежень щодо вступу в ту чи іншу регіональну фінансову організацію. Це є тісно пов'язаним з вирішенням питань підтримки миру й безпеки.

Виникнення регіональних фінансових організацій зумовлено посиленням ролі країн, що розвиваються, у світовій економіці, а також специфічними потребами регіонального розвитку.

Важливими напрямками діяльності регіональних організацій також є колективна безпека, співробітництво в економічній, соціальній і культурній сферах, заохочення поваги до прав людини й основних свобод для всіх. Отже, країни-учасниці зобов'язані об'єднуватись задля підтримання основних прав та свобод людини, покращення економічної ситуації в країнах.

Регіональним фінансовим організаціям необхідно частіше проводити програми щодо покращення ситуації в державах-членах, тобто надання кредитів, або інвестування.

Наприклад, в 2019 році у Харкові відкрили шість медичних закладів після масштабної реконструкції та модернізації завдяки довгостроковим кредитам з низькими відсотками від Європейського інвестиційного банку. Європейський інвестиційний банк інвестував 53,8 млн гривень у ці шість проектів у межах Надзвичайної кредитної програми для відновлення України. Тобто, Європейський інвестиційний банк зробив внесок в сферу охорони здоров'я нашої країни.

Європейський банк реконструкції та розвитку надає допомогу банкам України та реалізовує Програми кредитування мікро, малих та середніх підприємств. Дана програма фінансується Європейським Союзом.

За підтримки Європейського банку реконструкції та розвитку в Україні представили Дорожню карту розвитку сфери туризму.

Регіональним фінансовим організаціям слід приділити увагу зміні клімату, а також забрудненню водойм. На сьогодні дана тема є досить актуальною. Необхідно створити програми разом з універсальними фінансовими організаціями щодо покращення ситуацій, що пов'язані зі зміною клімату.

Водночас ці організації мають звернути увагу не тільки на ситуації, а й на населення країн, що розвиваються. Наприклад, боротися з рівнем бідності. Оскільки рівень бідності в певних країнах залишається на досить високому рівні, тому регіональним фінансовим організаціям потрібно звернути увагу на це невирішене питання.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Під час проведення дослідження вдалося досягнути поставленої мети, а саме виявити структурні елементи правового статусу універсальних та регіональних фінансових організацій, розробити пропозиції з вдосконалення міжнародно-правового регулювання створення та діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій, поділити універсальні та регіональні фінансові організації на види, визначити місце універсальних та регіональних фінансових організацій в системі міжнародних організацій, визначити суб'єктивні права універсальних та регіональних фінансових організацій, а також їх юридичні обов'язки.

З кожним роком все більше країн залучаються до різних універсальних та регіональних фінансових організацій. Їх діяльність більше зосереджується в державах, що розвиваються. Напрями збільшення взаємозалежності міжнародного ринку та національної економіки держав світу зумовлюють

необхідність тісного співробітництва держав з різними міжнародними та регіональними фінансовими організаціями, які сприяють інтеграції держави в міжнародну фінансову та економічну системи.

Універсальні та регіональні фінансові організації займають особливе та важливе місце в системі міжнародних організацій. На сьогодні універсальні та регіональні фінансові організації є важливим регулятором міжнародних економічних відносин між державами – членами. Дані організації сприяють покращенню фінансового становища в цих країнах. Необхідно, щоб кожна країна залучалась до цих організацій задля покращення економічного становища не тільки в своїй країні, а й в усьому світі.

Неможливо оминати значимість фінансових ресурсів універсальних та регіональних фінансових організацій не тільки для України, а і для багатьох держав світу. Ці ресурси надаються за певних умов: проведення в країні реформ у політичній та економічній сферах, досягнення відповідних показників стабільності розвитку, дефіциту бюджету, монетарних показників тощо.

Універсальні та регіональні фінансові організації приносять певний внесок в кожену державу-учасницю. Наприклад, забезпечують стабільність валют, регулюють економічні відносини між державами, вирішують проблеми фінансового характеру, скорочують бідність у світі, вирішують проблеми з платіжним балансом. В період фінансової кризи дані організації надають фінансову допомогу країнам, які цього потребують у вигляді надання кредитів, гарантій або грантів. Виникнення регіональних фінансових організацій зумовлено посиленням ролі країн, що розвиваються, у світовій економіці, а також специфічними потребами регіонального розвитку.

Міжнародні фінансові організації поділяються на організації загальної та спеціальної компетенції, на відкриті та закриті фінансові організації. Для того щоб держави могли без перешкод вступити в міжнародну фінансову організацію необхідно перетворити організації з закритим членством в організації з відкритим. Міжнародні фінансові організації також поділяються на організації координаційного типу, тобто вони розділяють свої повноваження з державою та

на організації з окремими наднаціональними функціями, на регіональні та глобальні.

В свою чергу регіональні фінансові організації слід поділяти за географічною ознакою.

На сьогодні існують субрегіональні банки. Основними завданнями цих банків є зміцнення співробітництва між державами-членами, функціонування у межах відповідних інтеграційних угруповань

Діяльність універсальних та регіональних фінансових організацій не є досконалою, тобто вони повинні постійно поновлювати та доповнювати механізми своєї діяльності задля їх кращого функціонування, тому що з'являються нові ситуації, що потребують належного врегулювання, оновлюється і законодавство. З часом розширюється і коло функцій, які дані організації повинні виконувати, а також коло прав.

Міжнародно-правове регулювання діяльності цих організацій є особливим. Права та обов'язки універсальних та регіональних фінансових організацій походять від прав та обов'язків країн-учасниць. Однак кожна міжнародна фінансова організація діє не тільки в інтересах держав-членів, а і в своїх особистих. Необхідно встановлювати чіткий порядок недопущення зловживання фінансовими ресурсами універсальних та регіональних фінансових організацій. Кожна міжнародна фінансова організація має права та обов'язки перед державами-членами, яких вони повинні неухильно дотримуватись.

При правовому регулюванні діяльності та визначенні повноважень, цілей даних організацій враховують міжнародні угоди, національне законодавство держав-членів, установчі документи, резолюції вищих та виконавчих органів, договори між організаціями. При такій високій відповідальності та важливості діяльності універсальних та регіональних фінансових організацій необхідне чітке, збалансоване та деталізоване міжнародно-правове регулювання їх діяльності. Існує необхідність у типологізації міжнародних угод універсальних та регіональних фінансових організацій. Необхідно створити типовий договір для

міжнародних фінансових організацій, але такий, щоб при укладанні можливо було змінити істотні умови.

В установчих актах повинні детально визначатись завдання організації, її діяльність та межі компетенції. Необхідно доповнювати уже існуючі установчі акти або приймати нові, інформаційно наповнені та зручні у використанні. Доцільно було б збільшити участь країн, що розвиваються у прийнятті рішень та в постановці певних завдань, запровадження політики цих організацій. Це б значно покращило діяльність універсальних та регіональних фінансових організацій.

Необхідно створити програми, щоб держави – члени були зацікавлені в інвестуванні в ту чи іншу державу (особливо в ті, що розвиваються). Основна увага повинна приділятися наданню допомоги найбільш вразливим групам населення.

Міжнародним фінансовим організаціям слід приділити особливу увагу зміні клімату, а також забрудненню водою. Для того щоб держави – члени інвестували в навколишнє середовище необхідно створити проекти, в яких би чітко описувалась проблема та що необхідно зробити задля її вирішення. Задля потреби необхідно щоб універсальні та регіональні організації об'єднували свої сили, створювали об'єднані проекти.

Регіональним організаціям необхідно створювати більше програм для допомоги приватним підприємцям. На сьогодні в світі існує багато стартапів, які потребують фінансування. Інвестування в майбутнє завжди приносить позитивні результати.

Необхідно щоб міжнародні фінансові організації проводили санаційну політику проти держав-агресорів, а саме встановлення санкцій, обмеження щодо вступу в ті чи іншу міжнародну фінансову організацію. Моєю пропозицією є підписання нормативно-правових актів які б встановлювали санкції для держав-агресорів, порядок виключення та обмеження щодо вступу в ту чи іншу міжнародну фінансову організацію.

Важливою проблемою є те що міжнародні фінансові організації застосовують однакові підходи для боротьби з кризою. Тому необхідно щоб

кожна організація підбирала підхід індивідуально для кожної держави-учасниці. Програми по усуненню тієї чи іншої проблеми повинні бути детальними, необхідно враховувати особливості кожної держави-члена та економічну ситуацію.

Таким чином, з кожним роком універсальні та регіональні фінансові організації набувають дуже важливого значення для кожної держави-учасниці. Задля покращення їх функціонування необхідно проводити моніторинг законодавства, якому притаманно змінюватись, розробляти нові програми та проекти задля залучення інвестицій для країн, що потребують цього. Якщо у міжнародних фінансових організаціях буде правильно побудована політика покращення їх діяльності, якщо на належному рівні буде проводитись фінансування в охорону навколишнього середовища, скорочення рівня бідності, охорону здоров'я, то можливо буде покращити не тільки економічне становище тієї чи іншої держави, а й покращити багато життя у світі в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Договір про заснування Європейської Спільноти/ Міжнародний документ від 25.03.1957/ ред. від 01.01.2005. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_017
2. Угода про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку / Міжнародний документ від 29.05.1990// ред. від 30.09.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_062
3. Статті Угоди Міжнародного валютного фонду від 22.07.1944 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_921

4. Угода про заснування Чорноморського банку торгівлі та розвитку/ Міжнародний документ від 30.06.1994/ ред. від 19.06.2011. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_003
5. Статті Угоди 1945 р. (Про Міжнародний Банк Реконструкції та Розвитку)/ Міжнародний документ від 01.01.1945 //ред. від 30.01.2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996_028
6. Протокол про Статут Європейської системи центральних банків та Європейського Центрального банку / Міжнародний документ від 25.03.1957 // ред. від 01.01.2005. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_681
7. Про Національний банк України: Закон України // Відомості Верховної ради України. - 1999 № 679-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
8. Проект Закону про обіг криптовалюти в Україні// Економічна політика/ Котвіцький І.О., Рибак І.П., Войцеховська С.М. [Електронний ресурс]. Режим доступу:http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62684
9. Вайцеховська О.Р. Діяльність міжнародних фінансових організацій та національний фінансовий суверенітет держав-членів: теоретико-правові аспекти. – Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2017. – С. 98-103.
10. Василенко В. Основи теорії міжнародного права / К.: Вища школа, 1988 – С. 171-172.
11. Венцковський Д.Ю., Сучасний стан і напрями підвищення результативності співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями/ “Фінанси України”, 2012. - С.14-26.
12. Дунас О.І. Правовий статус міжнародних фінансових організацій: автореф. дис. канд. юрид. наук : 12.00.11 ; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2009. — С. 20.
13. Козак Ю.Г. Міжнародні організації / Ю.Г. Козак, В.В. Ковалевський, З. Кутайня. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – С. 440.

14. Колосова В.П. Вплив міжнародних фінансових організацій на економічний розвиток країни: питання теорії / В.П. Колосова // Економіка України. – 2016. – № 12. – С. 61 – 71.
15. Колосова В. П. Фінансові ресурси міжнародних інституцій у системі бюджетного планування України: автореф. дис. д-ра екон. наук: 08.00.08. Київ, 2017. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://knute.edu.ua/file/Mg==/b9f071b881b31a4e82e7eafc52a9d06a.pdf>
16. Кульбіда М.В. Основні напрями підвищення ролі міжнародних фінансових організацій у регулюванні міжнародних економічних відносин. - Науковий вісник Ужгородського національного університету. - № 6. – 2016. – С. 31 -36.
17. Марків Г.В. Реалії та перспективи співпраці України з Міжнародним валютним фондом / Г.В. Марків // Інноваційна економіка. – 2013. – № 10. – С. 11 – 15.
18. Мокій А. І., Яхно Т. П., Бабець І. Г. Міжнародні організації. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – С. 280.
19. Неруш Л., Копил О. Європейський інформаційно-дослідницький центр// «Міжнародний досвід законодавчого регулювання питання функціонування криптовалют, криптовалютних бірж, майнінгу та виводу в фіат», 2018. - С. 11.
20. Олійник А.А Роль міжнародних фінансових організацій у забезпеченні міжнародної валютної ліквідності Випуск # 11 /Економіка і суспільство, 2017. С. 28-34.
21. Палій Є.В. Правовий статус угод Міжнародного валютного фонду та Міжнародного банку реконструкції та розвитку: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.11; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького. — К, 2009. — С. 20.
22. Патица Н. Міжнародні валютно-кредитні відносини: курс лекцій / Н.І. Патица. - К.: КиМУ, 2002. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://westudents.com.ua/glavy/98506-102-klasifikatsya-mjnarodnih-fnansovih-organizatsiy.html>

23. Поважна Н.Я. Міжнародні фінансові організації в глобалізаційному розвитку світової економіки: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.05.01; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — К., 2003. — С. 20.
24. Ринейська Л.С. Роль міжнародних організацій у формуванні міжнародних стратегій економічного розвитку, 2018. С. 6.
25. Серета В.І. Роль міжнародного валютного фонду у підтриманні стабільності економічного розвитку країн з перехідною економікою// УДК 339.972.- С.158-166
26. Стрельцова О.В. Наднаціональність як феномен сучасного права 2014 рік, *Visegrad Journal on Human Rights*. С. 171 – 178.
27. Шатковська Г.О. Роль міжнародних фінансових організацій в умовах глобалізації світової економіки/ Фінансова політика та економічне регулювання, 2005. С.174-181.
28. Юхименко П.І., Федосов В.М., Лабзеник Л.Л. Міжнародні фінансові організації та їх функції. Теорія фінансів: Підручник / За ред. проф.В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури. 2010. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [:https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf](https://core.ac.uk/download/pdf/32613769.pdf)
29. Шаров О. Відносини України з МВФ як важливий фактор національної економічної безпеки / О. Шаров // *Журнал європейської економіки*. – 2017. – Т. 16. – № 3. – С. 330 – 351.
30. PBoC currency swaps to boost global RMB: ANZ // *Global Capital*. 2013. November– [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.globalcapital.com/article/jbwzrctv83cz/pboc-currencyswaps-to-boost-global-rmb-anz>
31. Что такое биткоин и криптовалюта//Forklog. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [: https://forklog.com/chto-takoe-bitcoin/](https://forklog.com/chto-takoe-bitcoin/)